

Kesäkandien stressi muuttui oppimisen iloksi

Pandemia esti osaa Oulun opiskelijoista pääsemästä kesäkandiksi ja vaikutti myös monen työnkuvaan. Stressiä aiheuttivat eniten aikataulussa pysyminen ja päivystyspotilaiden hoito, mutta kokemuksen karttuessa moni stressin aihe kääntyi palkitsevaksi.

Viiime keväänä koronaepidemia tuli rytinällä ja vaikutti myös hammaslääketieteen opintoihin. Kesäkandiksi lähdettiin aivan erilaisista olosuhteista kuin ennen. Etäluentoja pidettiin niin Hailuodosta kuin Kathmandusta käsin, kliininen opetus toteutettiin poikkeusjärjestelyin, ja itsenäisen opiskelun merkitys korostui.

Keräsimme kokemuksia kesätöistä Oulun yliopiston 5. vuosikurssin opiskelijoilta elokuussa 2020. Vastaajista 59 % oli toiminut kesällä hammaslääkärin tehtävissä. Niiden 41 %:n joukosta, jotka eivät työskennelleet hammaslääkärinä kesällä, 45 %:ssa tapauksista koronaepidemia oli vaikuttanut tilanteeseen. Syyksi tähän opiskelijat kertoivat, että koronaepidemian vuoksi kliiniset opinnot keskeytyivät keväällä joksikin aikaa eivätkä he ehtineet saada viransijaisuuskelpoisuutta. Osa opiskelijoista taas oli saanut viransijaisuuskelpoisuuden, mutta eivät työpaikkaa, osalla alustavasti luvattu työpaikka peruuntui koronaepidemian vuoksi kokonaan, ja osalla työjakson pituus lyheni alun perin sovitusta.

Koronaepidemia vaikutti työnkuvaan 29 %:lla opiskelijoista. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeen mukaan potilastyössä ei käytetty turbiinia eikä ultraäänilaitetta. Lisäksi käytettiin ylimääräisiä suojarusteita. Opiskelijat kertoivat, että kliinisessä työssä oli ollut paljon päivystystä sekä tarkastuksia, joita oli koronaepidemian vuoksi aiemmin keväällä jäänyt tekemättä. Lisäksi välillä työskenneltiin hammashoitajan tehtävissä.

Päivystyksessä tarvitaan laaja-alaisesti tietoa ja taitoja

Opiskelijat olivat tyytyväisiä työhön perehdytykseen, ja ajanvarauskirjalta oli va-

Taulukko 1. Hammaslääketieteen opiskelijoiden arviot kesäkandina työskentelyn perusteella kysymykseen: "Miten arvioit hammaslääketieteen koulutuksen (teoria- ja kliininen koulutus) antaneen sinulle valmiuksia kesäkandina toimimiseen seuraavilla alueilla?"

Koulutuksen osa-alue	Liian vähän (%)	Sopivasti (%)	Ei tullut kandikesänä vastaan (%)
Ehkäisevä hammashoito	0	100	0
Kariologia	4	96	0
Endodontia	33	59	11
Pedodontia	41	59	0
Parodontologia	4	85	11
Suugerontologia	37	44	19
Farmakologia	22	78	0
Purentafysiologia	4	78	19
Hammashoito	26	26	52
Ortodontia	19	48	33
Suu- ja leukakirurgia	44	52	4
Suun limakalvosairaudet	41	44	15
Päivystysvalmiudet	59	30	11
Yleislääketiede	26	74	0
Terveystieteet	11	63	30
Vuorovaikutus	0	100	0

Päivystystilanteessa monet opiskelijat huomasivat, kuinka laajasti hammaslääketieteellistä tietoa ja taitoa tarvitaan.

rattu tarpeeksi aikaa potilaille ja toimenpiteille. Päivystyspotilaita varten ajanvarauksen henkilökunta oli usein vielä erikseen kysynyt varattavan ajan pituudesta.

Lisäksi kollegoiden tuki ja apu oli ollut riittävää.

Uuden äärellä alussa oli useita stressin aiheita. Pelkästään töiden aloituksen odottaminen oli stressaavaa. Työssä opiskelijat stressasivat selkeästi eniten aikataulussa pysymistä ja päivystyspotilaiden hoitoa. Osa opiskelijoista kertoi, että vastaan oli tullut tilanteita, joissa oma näkemys tai mielipide hoitolinjasta erosivat kokeneemman kollegan mielipiteestä, tai instrumentit ja materiaalit eivät olleet ajantasaiset. Apua ei myöskään ollut välttämättä heti saatavana.

Päivystystilanteessa monet opiskelijat huomasivat, kuinka laajasti hammas-

lääketieteellistä tietoa ja taitoa tarvitaan. Stressaavaksi koettiin myös laajasti karioituneiden hampaiden korjaava hoito, toimenpiteiden tekeminen lapsipotilaille sekä työskenteleminen ilman työparia. Alussa uuden potilastietojärjestelmän oppimiseen ja potilaspaperien kirjoittamiseen meni myös paljon aikaa. Lisäksi osa opiskelijoista oli kokenut riittämättömyyden tunnetta.

Itseluottamus kasvoi

Kandikesä piti sisällään paljon myös positiivista. Potilaiden positiivinen palaute ja auttamisen tunne nousivat useissa vastauksissa esiin. Lisäksi opiskelijat nauttivat siitä, että saivat tehdä hoitopäätökset itse ja huomasivat pärjäävänsä melkeinpä tilanteessa kuin tilanteessa. Oppimisen ilo korostui päivystystilanteessa ja monipuolisessa työnkuvassa. Lisäksi työparin kanssa työskenteleminen, kollegat ja taloudellisen tilanteen kohoneminen nousivat positiivisena esiin.

Paras anti kesätöistä opiskelijoiden mielestä oli oppiminen ja rutiinin karttuminen. Opiskelijat kokivat, että he saivat näkemystä hammaslääkärin työnkuvasta ja pääsivät tekemään toimenpiteitä, joita he eivät olleet aiemmin opiskelun aikana tehneet. Opiskelijat kokivat, että itseluottamus kasvoi ja he näkivät todellista terveystieteellistä kasvoa. Haastavista hampaan poistoista ja juurihoidoista oli tullutkin monen opiskelijan lempitoimenpiteitä.

Kysyimme opiskelijoilta, miten he arvioivat hammaslääketieteen koulutuksen (teoria- ja kliininen koulutus) antaneen valmiuksia kesäkandina toimimiseen (taulukko 1).

Suurimmassa osassa esitettyjä osaluueita opiskelijat kokivat saaneensa riittävästi valmiuksia teoreettisen ja kliinisen koulutuksen pohjalta edeltäneiden neljän opiskeluvuoden aikana. Puutteellisia valmiuksia opiskelijat kokivat etenkin päivystysvalmiuksissa, suu- ja leukakirurgiassa, suun limakalvosairauksissa sekä lasten hammashoidossa.

Hammasprotetiikkaa ja ortodontiaa tuli

Kyselytutkimus toteutettiin anonyyminä Webropol-kyselynä. Kyselyssä oli sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Kyselyyn oli aikaa vastata puolitoista viikkoa, ja muistutusviesti kyselystä lähetettiin kerran. Opiskelijoilta on kysytty lupa kyselyn vastausten julkaisemiseen. Kokonaisvastausprosentti oli 88; 44/50 opiskelijaa vastasi kyselyyn. Kysely mukaili Nuori hammaslääkäri -kyselyä vuodelta 2017 (Koivumäki J, Auero M, Eerola A ym. Nuori hammaslääkäri 2017. Helsinki, Suomen Hammaslääkäriliitto, 2017).

Opiskelijat kokivat, että itseluottamus kasvoi ja he näkivät todellista terveystieteellistä kasvoa.

sa syksyn kuluessa.

Opiskelijat antoivat aktiivisesti palautetta, ja kesäkandina olleet opiskelijat kokivat, että kesän kokemukset olivat paitsi stressaavia myös palkitsevia. Oli ilo huomata, että stressi esimerkiksi päivystyspotilaiden hoidosta muuttui oppimisen iloksi kokemuksen karttuessa. Hienoa oli myös kuulla kokemus siitä, kuinka paljon hammaslääketieteellistä tietoa ja taitoa työssä tarvitaankaan, ja että ”onneksi vielä pääsee vuodeksi opiskelemaan ennen valmistumista”!

Hannaleena Jämsä

EHL (terveydenhuolto), yliopisto-opettaja, tohtorikoulutettava
Suun terveyden tutkimusyksikkö
Lääketieteellinen tiedekunta
Oulun yliopisto

Raija Lähdesmäki

Dosentti, EHL (oikomishoito),
tutkinto-ohjelmavastaava
Suun terveyden tutkimusyksikkö
Lääketieteellinen tiedekunta
Oulun yliopisto

Riiva Näpänkangas

Dosentti, EHL (protetiikka ja parentafysiologia), yliopistotutkija
Suun terveyden tutkimusyksikkö
Lääketieteellinen tiedekunta
Oulun yliopisto

Lue aiheesta myös sivulta 20.

kesällä vähemmän vastaan. Yllättävää oli, että kolmasosa opiskelijoista koki, että töissä ei tullut vastaan terveydenhuoltoon liittyviä asioita. Avoimissa vastauksissa opiskelijat nostivat haasteellisiksi asioiksi lapsi- ja ikääntyneiden potilaiden hoitamisen tai teknisesti haastavien juurihoitojen ja vaikeampien poistojen tekemisen.

Kyselyn palautetta käsitellään opinnoissa

Keräsimme tänä vuonna kesäkandipalautetta laajemmin kuin aikaisempina vuosina. Halusimme saada tietoa paitsi koulutuksen vastaavuudesta työelämään myös koronaepidemian vaikutuksista opiskelijoiden työnsaantiin ja työnkuvaan. Palautetta on jo käsitelty yhteisessä palautetilaisuudessa opiskelijoiden, yliopiston ja Oulun kaupungin opetushammashoitolan kanssa, ja palautetta tullaan vielä käsittelemään yksityiskohtaisemmin oppiaineis-